

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 16 februari 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående inrättande inom lantbruksstyrelsen av en särskild byrå för handläggning av mejeriärenden.

(2:a avd.)

I två likalydande, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nr 204 i första kammaren av herrar *Nilsson, Nils Anton* och *Gabrielsson* samt nr 292 i andra kammaren av herrar *Weibull* och *Bernström* har hemställts, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande behovet av och förutsättningarna för inrättande inom lantbruksstyrelsen av en särskild byrå för mejeriärenden.

Beträffande de skäl, som åberopats såsom stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Såsom framgår av motionerna har förevarande fråga genom de i dem åberopade framställningarna från Sveriges allmänna mejeristförening och Svenska mejerikonsulentföreningen (se bilagor till motionerna) sistlidne höst framlagts för Kungl. Maj:t. Enligt vad utskottet inhämtat har, sedan lantbruksstyrelsens yttrande i ärendet avgivits, Kungl. Maj:t den 11 december 1925 — med hänvisning till att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 september 1925 bifallit av lantbruksstyrelsen gjord hemställan att den ledigblivna statskonsulentbefattningen i mejerihushållning måtte få med ordinarie innehavare återbesättas — funnit berörda framställningar icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Lantbruksstyrelsens förenämnda yttrande återgives i härvid fogad bilaga.

Med hänsyn till vad sålunda i den föreliggande frågan förekommit och då icke heller utskottet — med all tillbörlig uppskattning av mejerinäringens stora betydelse — för egen del kan finna de skäl, som av förslagsställarna åberopas, övertygande, har utskottet icke kunnat biträda ifrågavarande motioner.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner I: 204 och II: 292 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 februari 1926.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström, Nilsson* i Kabbarp, *Sederholm, Boberg, Elisson, Ingeström, Andersson* i Fältenborg och *Eriksson* i Ljusdal samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, *Johansson* i Uppmålby, *Sjöblom, Uddenberg* i Karlskoga, *Andersson* i Grimbo. *Lorichs* och *Gustafson* i Vimmerby.

Bilaga.

Till Konungen.

Genom remiss har lantbruksstyrelsen anbefallts att avgiva utlåtande över dels en framställning av svenska mejerikonsulentföreningen, vari föreningen hemställt, att den lediga statskonsulentbefattningen i mejerihushållning indrages och ersättes med en byråchefsbefattning, vars innehavare å ena sidan kunde beredas tillfälle att uppehålla intim kontakt med landets mejeriundervisning och med den praktiska mejerihanteringen, å andra sidan åter vara föredragande inom lantbruksstyrelsen i alla ärenden, som beröra landets mejerihantering, och dels en framställning av Sveriges allmänna mejeristförening, vari sistnämnda förening hemställt, att mejerihanteringen bliver i statsförvaltningen representerad av särskild person med byråchefs ämbetsställning.

Med återställande av remissakten får lantbruksstyrelsen i ärendet anföra följande.

Vidkommande först de lämnade siffrorna angående mejerihanteringsens produktionsvärde må framhållas, att de böra bedömas med hänsyn därtill, att det är boskapsskötseln som producerar och tillhandahåller det dyrbara råmaterialet, mjölken, och att själva förädlingsvärdet inom mejerihanteringen endast utgör en del av mejeriprodukternas försäljningsvärde. De anförda uppgifterna kunna därför icke utan vidare betraktas såsom tillförlitliga mätare på mejerihanteringsens betydelse i vårt land. Helt fränsett anmärkta förhållanden torde föreliggande förslag bottna i bristande insikt om den svenska statsförvaltningens organisation ävensom i överskattning av statens förmåga att mera i detalj befordra en närings utveckling. Här ifrågasatt specialrepresentation inom statsförvaltningen för en viss näringsgren torde nämligen icke överensstämma med statsförvaltningens nuvarande organisation och skulle, därest förslaget godtoges, ovillkorligen leda till vittgående konsekvenser. Den närmast till hands liggande konsekvensen borde vara, att styrelsens lantbruksbyrå vidare uppdelades i ett flertal byråer exempelvis en för boskapsskötseln, en för spannmålsproduktion och en för växtförädling, en för lantbruksundervisningen m. m. Därest den föreslagna byråchefsbefattningen skulle hava omfattat förutom mejerihanteringen även boskapsskötseln, kunde framställningen möjligen haft något fog för sig. Lantbruksstyrelsen håller emellertid före, att de olika delarna av den egentliga jordbruksdriften och jordbrukets binärningar sakligt och organisatoriskt höra så nära samman, att en uppdelning därav inom statsförvaltningen icke lämpligen bör eller kan ske.

Utvecklingen inom olika områden av näringslivet måste i första hand vara beroende av det enskilda initiativet. Statens uppgift härvidlag kan endast vara att söka leda utvecklingen i önskvärd riktning och lantbruksstyrelsen håller före att styrelsen äger åtminstone de yttre betingelserna att utöva en sådan ledning även ifråga om mejerihanteringen. Svenska mejerikonsumentföreningen och Sveriges allmänna mejeristförening rikta emellertid grava anmärkningar mot lantbruksstyrelsens förmåga att fylla denna sin uppgift. Det är vid sådant förhållande i någon mån förvånande, att ifrågavarande föreningar såsom målsmän för mejerihanteringen icke tidigare ansett sig böra fästa lantbruksstyrelsens uppmärksamhet på förefintliga brister — givetvis med närmare angivande vari dessa brister bestå — eventuellt med framläggande av väl avvägda förslag för deras avhjälpande. Lantbruksstyrelsen vill emellertid uttala en förhoppning, att föreningarna framdeles skola låta sig angeläget vara att hos lantbruksstyrelsen framföra aktuella krav inom mejerihanteringen, och skall lantbruksstyrelsen för sin del lämna framställningar härutinnan tillbörligt beaktande. Lantbruksstyrelsen vill ock särskilt betona, att ansvaret för en närings mer eller mindre framgångsrika utveckling icke uteslutande kan läggas å den statliga myndighet, som har att tillvarata dess intressen. Med avseende härå må sålunda framhållas, att det säkerligen skulle vara av stor betydelse för avhjälpande av de brister, som enligt föreliggande framställningar förmenats vidlåda mejerihanteringen, därest hushållningssällskapens mejerikonsumenter mera verksamt ingrepe i arbetet inom själva mejerierna och icke i så hög grad, som nu flerstädes är fallet, inskränkte sin verksamhet till att vara av huvudsakligen rådgivande art ävensom att dessa befattningshavare mer än hittills skett borde söka medverka vid arbetet på ordnandet av avsättningsförhållandena inom respektive områden.

De anmärkningar, som av föreningarna gjorts mot lantbruksstyrelsen beträffande dess behandling av mejerifrågor, hava i allmänhet gjorts i allmänna ordalag och synes därför icke vare sig möjliggöra eller påkalla något bemötande av lantbruksstyrelsen. Ett särskilt fall har emellertid framdragits, nämligen det förhållandet att de svenska mejerierna icke uppnå samma pris för sitt smör som de danska. Det anförda exemplet måste dock betraktas såsom tämligen olyckligt valt, då dels förhållandena i Danmark i detta avseende icke kunna utan vidare jämföras med de svenska, enär produktionen i Danmark är ojämförligt mer koncentrerad än här och avsättningen på såväl hemma- som exportmarknaden därför väsentligt lättare att organisera, och dels det icke på något sätt gjorts sannolikt, att de i förevarande hänseende bättre förhållandena i Danmark hava sin grund i en på lämpligare sätt ordnad administration.

Enligt lantbruksstyrelsens uppfattning är den nuvarande organisationen av statsförvaltningen på ifrågavarande område fullt ändamålsenlig. På grund av sitt inre sammanhang böra samtliga egentliga jordbruksfrågor, såvitt möjligt, sammanföras under en enda byråchef, som emellertid måste vara utrustad med ett tillräckligt antal specialutbildade medhjälpare inom olika grenar av lantushållningen. För mejerihanteringsens del har denna medhjälpare givits ställningen av statskonsulent, som har till huvudsaklig uppgift en konsulterande och praktiskt ledande verksamhet men som även, där så befinnes lämpligt, i egenskap av föredragande bereder ärenden i styrelsen. Anmärkas må, att statskonsulenten Liljhagen på sin tid själv inför generaldirektören föredrog flertalet mejeriärenden inom styrelsen och att en dylik uppgift jämväl är förutsatt i instruktionen för statskonsulenterna.

På grund av vad ovan anförts hemställer lantbruksstyrelsen, att ifrågasvarande framställningar icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander samt byråcheferna Bjurstedt och von Zweigbergk.

Stockholm den 9 november 1925.

Underdänigst:

ERIK INSULANDER.

Eric Bjurstedt.